

Terrorismin määrittelystä rikoslain 34a-luvun pohjalta

TUOMAS PORTAANKORVA

Johdannoksi

Yhdysvaltoihin vuonna 2001 kohdistuneet terroristit ja etenkin huoli vastaavien tapahtumien toistumisesta johtivat Euroopan unionissakin toimiin terrorismilainsäädännön harmonisoimiseksi. Terrorismin ei erikseen mainittu Suomen lainsäädännössä Euroopan unionin puitepäätöstä edeltävällä aikakaudella, joten päätös johti lakimuutoksiin myös Suomessa. Terrorismitarkoituksia koskeva harmonisoitu lainsäädäntö on Euroopan ja Suomen kannalta merkittävä saavutus, koska erityisen terroristitarkoituksia koskevan lain säätäminen on edellyttänyt terrorismin perustekijöiden yhteistä tunnistamista, terrorismin määrittelyä ja lopulta määritelmien hyväksymistä myös poliittisesti.

Tässä kirjoituksessa pyritään esittämään lyhyesti miten terroristinen toiminta määrittyy Suomen rikoslain 34a-luvun pohjalta. Tarkastelussa on luvun terroristisen tarkoituksen määritelmä. Kirjoituksessa sivutaan myös Suomen suojelupoliisin terrorismin torjunnan roolin juridista perustaa. Esittelyssä oleva terrorismin juridinen määritelmä on keskeinen työkalu nimenomaan turvallisuusviranomaisen näkökulmasta. Terrorismikeskustelun yleistyessä 1980-luvulla terrorismitutkimuksen tuloksista yritettiin muokata terrorismin ”virallista” määritelmää, joka olisi ollut useampien alojen tai kansainvälisten yhteistyörakenteiden käytettävissä. Ainakaan kansainvälisellä foorumilla ei yhteisesti hyväksyttävään määrittelyyn pystytty. Käsillä olevan kirjoituksen motivoijana onkin osittain ollut kirjoittajan epäluulo yleispätevän ja erilaisten toimijoiden käyttöön soveltuvan terrorist-

min määrittelyn oikeellisuudesta ja käyttökelpoisuudesta.

Terrorismin määrittelystä

Terrorismin tutkijat puhuvat nykyään terrorismin muutoksesta ja viittaavat terrorismin ilmentymiin 1970- ja 80-luvuilla sekä tapahtumiin ja kehitykseen 1990-luvulla ja siitä eteenpäin. Terrorismi on muuttunut muun muassa turvallisuusviranomaisten ennalta estävään toimintaan tai esitutkinnan suorittamiseen vaikuttavien käytännön tekijöidensä osalta. Kaksi vuosikymmentä sitten terroristeja eli terrorismin harjoittajia ja tukijoita olivat valtiot, joiden tuki mahdollisti varsinaisten ryhmien tai valtion puolesta toimivien iskut ja kouluttautumisen. Terroristien keinovalikoima oli suppea. Aseistus koostui joko pommeista tai erilaisista käsiaseista, joita käytettiin pommi-iskuissa, kaappauksissa ja aseellisissa hyökkäyksissä. Toimintaa rahoitettiin pääasiassa pankkiryöstöin. Terrorismin motiivit liikkuivat useimmiten nationalismin ja separatismien ympärillä tai vallankumouksellisen ja ideologisen ajattelun yhteydessä. Terrorismin kasvualustana oli usein etnis-nationalistinen ristiriita. (Veness 2000, 9.)

Aseiden ja muiden terrorismin työvälineiden saatavuuden paranemisen ansiosta nykypäivän terroristiksi voi ryhtyä kuka tahansa. Ammattirikolliset, ”amatööriterroristit” tai minkä tahansa ideologian kannattajat pystyvät halutessaan ajamaan asiaansa aseina. Valtioiden suora tuki terrorismille on merkittävästi vähentynyt. (Veness 2000, 10.) Terrorismin keinovalikoima on laajentunut. Räjäh-

teet ja aseet ovat edelleen käytössä, mutta niiden saatavuus on parantunut, tuotevalikoima on laajentunut ja aseiden tuhovoima on kasvanut. Huolestuttavaa on räjähteiden helppo saatavuus. Maatalouskäyttöön tarkoitettu lannoite ammoniumnitraatti on suosittu terroristipommien raaka-aine. Uusina terroristien mahdollisesti käyttäminä aseina ovat esiin tulleet kemialliset, biologiset, säteilevät ja ydinaseet. Kemiallisia ja biologisia aseita on mahdollista valmistaa varsin yksinkertaisin menetelmin. USA:ssa syyskuussa 2001 tapahtuneet iskut osoittivat, että yleinen teknologian kehitys ja siitä seuraava suurten ihmismassojen tavoitettavuus mahdollistaa terrori-iskulla aiheutettavan tuhon maksimoinnin. Tietoyhteiskunnan tekninen laajentuminen ja siitä seuraava tietojärjestelmien monimuotoisuus ja verkottuminen luo lisää uusia mahdollisuuksia vahinkojen aiheuttamiseen. (Veness 2000, 10–11.)

Terrorismin rahoitusrakenne on uudistunut. Kaksikymmentä vuotta sitten ja jo sitä aiemmin yksittäisen terroristiryhmän rahoitus tuli korkeintaan muutamasta valtiollisesta lähteestä ja oli yksinkertaisesti rahaa, jota siirrettiin lähinnä käteisenä. Nyt terrorismin keinoin kiristetään rahaa esimerkiksi ulkomailta asuvilta ryhmän jäseniltä, valjastetaan terroristisoluja hankkimaan rahaa petoksilla ja muilla rikoksilla ja lopuksi ansaitut voitot pestään kansainvälisen rahanpesun keinoin. Varat liikkuvat monimutkaisin tilisiirroin. Vuosikymmenten murroksessa ovat selvinneet vain ne terroristiryhmät, jotka ovat kyenneet vakaaseen talouden suunnitteluun. (Veness 2000, 11.)

Terrorismin motivaatioihin on tullut uusia tekijöitä. Uskonto, ääriliikkeet, viha tai erilaiset yhden asian liikkeet yhdistyessään edellä esitettyihin ”perinteisiin” motivaatiotekijöihin tekevät ilmiöstä entistä vaikeammin tulkittavan. (Veness 2000, 11). Militantti islamilaisuus on noussut terrorismin päätekijäksi 1990-luvulla (esim. Wilkinson 2001, 60). Terrorismin kasvualustassa on tapahtunut muutoksia. Etninen nationalismi on edelleen kasvualustaan vaikuttava tekijä, mutta sen lisäksi ovat nousseet väestönkasvun aiheuttamat yleiset jännitteet valtioiden sisällä. Uskonnollisiksi mainitut terrorismin kasvualustatekijät ovatkin usein tarkemmin analysoituina poliittisia tai sosiaalisia. Uutena merkittävänä tekijänä terrorismin synnylle ja sen logistiikalle ovat laittomat ja ”harmaat” vyöhykkeet, joita syntyy valtioihin, jotka eivät kykene ylläpitämään kansalaisten kannatukseen pe-

rustuvaa oikeudellista järjestelmää ja lainvalvontaa. (Veness 2000, 12.)

Samaa tahtia terrorismin muutoksen kanssa on muuttunut sen määrittely tai paremminkin koko määrittelyn luonne ja tarve. 1970- ja -80-luvulla kirjoittaneet tutkijat, kuten Paul Wilkinson ja Grant Wardlaw pyrkivät luokittelemaan (mm. Wilkinson 1986) ja määrittelemään (Wardlaw 1982) terrorismia mahdollisimman kaikenkattavasti silloisten tapahtumien ja terroristiryhmien julkilausumien pohjalta. Nykypäivän tutkijat eivät vaikuta yhtä halukkailta terrorismin yleistävään määrittelyyn, ja jopa nuo mainitut tutkijat vuosikymmenten takaakin ovat viimeaikaisissa kirjoituksissaan vältäneet ilmiön yleisiä määrittelyjä. Tämä kehityksen suunta on hyvä ja kertoo mielestäni sekä tutkimuksen että sen hyödyntämisen muuttuneista lähtökohdista. Ymmärtäminen ja reagointi ovat korvanneet lopullisen totuuden etsinnän. Terrorismin muutoksessa me erilaisten tieteellisten tulosten – selitysten, mallien ja teorioiden – hyödyntäjät olemme myös oppineet paremmin valikoimaan soveltuvia teorioita ja arvioimaan niiden käytettävyyttä omiin tarpeisiimme. Tieteellisen selittämisen ja määrittelyn tarpeet eivät ole poistuneet, mutta niiden käyttöala on laajentunut.

Terrorismin määrittelyä tai ainakin sen peruselementtien tunnustamista tarvitaan tänäkin päivänä monilla aloilla. Voidakseen käsitellä terrorismia kansallisella tai kansainvälisellä tasolla poliittiset päättäjät tarvitsevat määrittelyn, joka hyväksytään mahdollisimman laajalla politiikan kentällä. Kuten tiedetään, kansainvälisen tason määrittelyt ovat lievästi ilmaistuna ongelmallisia. Toisaalta tutkija ja tieteen tekijä joko pyrkii määrittelemään ilmiötä tai ainakin selvittämään sen taustalla vaikuttavia tekijöitä. Näin ollen tieteen keinoin terrorismia lähestyvä tarvinnee määritelmiä tai perusolettamuksia, joita on mahdollista edelleen tarkastella tai työstää tutkijan termein ja työkaluin. Oikeuslaitokset ja oikeuspoliittiset päättäjät taas joutuvat työskentelynsä pohjaksi paneutumaan terrorismin juridiseen luonteeseen ja konkretisoimaan abstraktin terrorismin käsitteen sekä tuomaan näkyviin sen takana vaikuttavat mahdolliseen oikeusprosessiin vaikuttavat tekijät. Turvallisuusviranomaiset tarvitsevat työskentelyssään määrittelyä, joka sivuaa viimeksi mainittua ja usein myös sisältää osia muista edellä mainittujen alojen määrittelyistä. Turvallisuusvi-

ranomaisten toiminnan on perustuttava lakiin niin terrorismin kuin muunkin rikollisuuden torjunnassa.

Suojelupoliisi torjuu terrorismia

Suojelupoliisi on sisäasiainministeriön alainen poliisin valtakunnallinen yksikkö. Terrorismin torjunta on yksi keskeisistä viraston tehtävistä. Suojelupoliisissa on toiminut terrorismin torjuntaan keskittynyt vastuualue jo 1980-luvulta saakka. Vuoden 2004 alusta vastuualueesta muodostettiin terrorismin torjunnan tulosityksikkö suojelupoliisin operatiiviseen linjaan. Suojelupoliisin tehtävistä määrätään laissa poliisin hallinnosta (110/14.2.1992) seuraavasti:

”10§: ... Suojelupoliisin tehtävänä on torjua sellaisia hankkeita ja rikoksia, jotka voivat vaarantaa valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta sekä suorittaa tällaisten rikosten tutkintaa...”

Lisäksi sisäasiainministeriön määräyksessä (SM-2003-00288/Tu-411) määrätään, että *”Erityisestä valtion turvallisuuteen perustuvasta syystä suojelupoliisi voi suorittaa myös terrorismiin liittyvän rikoksen tutkinnan.”*

Kuten edellä mainittujen säädöskohtien kirjoitustavasta voi päätellä, on suojelupoliisin rooli terrorismin torjunnassa ensi sijassa ennalta estävä. Poliisiviranomaisena suojelupoliisilla on näin ollen käytössään terrorismin torjunnassa ja ennalta ehkäisyssä samat rikostorjunnan keinot kuin poliisilla yleensäkin minkä tahansa rikollisuuden lajin torjunnassa. Ennen vuotta 2003 ei Suomen kokolainsäädännössä ollut mainintoja terrorismista tai sen motivoimista teoista. 1.2.2003 voimaan saatettu rikoslain 34a-luku terrorismirikoksista on yksi esimerkki terrorismin juridisesta määrittelystä, ja se vaikuttaa merkittävästi määrittelyillään Suomen poliisiviranomaisten toimintaan terrorismin torjunnassa ja terrorismiin liittyvien rikosten tutkinnassa. Poliisin toimintaan rikostorjunnassa oleellisesti vaikuttavissa laeissa, kuten pakkokeino- ja poliisilaeissa, on terrorismirikokset ja niiden torjunta myös huomioitu.

Rikoslain 34a-luku

Euroopan unionin 13.6.2002 hyväksytyssä puitepäättöksessä velvoitettiin jäsenvaltiot kriminalisoi-

maan terrorismirikokset vuoden 2003 alkuun mennessä. Puitepäättöksessä terrorismi on määritelty rikollisuudeksi, jonka tarkoituksena on pelotella vakavasti väestöä, pakottaa aiheettomasti viranomaiset tai kansainväliset järjestöt johonkin tekoon tai pidättymään jostakin teosta, taikka horjuttaa vakavasti jonkin maan tai kansainvälisen järjestön poliittisia, perustuslaillisia taloudellisia tai sosiaalisia perusrakenteita tai tuhota ne. Suomen hallituksen lakiesityksen lähtökohta oli se, että kriminalisointeja ei ulotettu juurikaan sen pidemmälle kuin mitä puitepäättös ja muut Suomen kansainväliset sitoumukset edellyttivät.

Ennen rikoslain 34a-luvun voimaan tuloa ei Suomessa ollut minkäänlaisia nimenomaan terrorismia koskevia rikoslakien tai muiden lakien säännöksiä. Varsin monet terroriteoiksi arvioitavat teot olivat kuitenkin jo voimassa olevan rikoslain säännösten mukaan rangaistavia. Neuvoston puitepäättöksessä lueteltiin teot, jotka terrorismitarkoituksessa tehtynä tulisi katsoa terrorismirikoksiksi. Nämäkin olivat lähes poikkeuksetta rangaistavia jo Suomen rikoslain mukaan. Aina 1990-luvulle saakka suojelupoliisinkin tuntemat terrorismin ”työmääritelmät” sisälsivät ”perinteisen terrorismin” peruselementit: uskonnollisen, nationalistisen tai poliittisen motivaation, välittömät ja välilliset kohteet, väkivaltaisen teon tai sillä uhkaamisen, julkisuuden sekä toiminnan jatkuvuuden. Nämä elementit perustuivat pääosin silloisen terrorismitutkimuksen määritelmiin ja luokituksiin.

Suomessa 1.2.2003 voimaan tulleen rikoslain 34a-luvun 1 §:ssä terrorismirikoksiksi määritelty teot ovat pääosin muun muassa: henkeen ja terveyteen kohdistuvia tai niitä vaarantavia rikoksia, henkilön ruumiillista koskemattomuutta loukkaavia törkeitä rikoksia, vapautta loukkaavia törkeitä rikoksia, suuria tuhoja aiheuttavia rikoksia, alusten tai kuljetusvälineiden haltuunottoja, kemiallisten aseiden kieltoa koskevia rikoksia, terveyden vaarantamista koskevia rikoksia sekä eräitä muita yksittäisiä tekoja. Tullakseen arvioiduiksi terrorismirikoksina 1§:ssä luetellut teot tulee tehdä terroristisessa tarkoituksessa.

Terroristinen tarkoitus

Rikoslain 34a-luvun terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset arvioidaan rangaistusta mitattaessa kovennetun rangaistusasteikon mukaan. Tämä saattaa johtaa käsitykseen, että luvun säännöksillä

olisi merkitystä vain rikosten tuomioistuinkäsittelyssä rangaistusta mitattaessa. Näin ei kuitenkaan liene tarkoitettu. Tähän viittaa muun muassa se, että luvun 2§:ssä kriminalisoidaan terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, joka on kokonaisuudessaan varsinaista terrorismirikosta edeltävää toimintaa. Poliisin rikosta edeltävällä tiedonhankinnalla ja tiedustelulla pyritään selvittämään käynnissä olevia valmisteluhankkeita ja ehkäisemään rikostekoa. Näissä tilanteissa on poliisin jo kyettävä otsikoimaan epäilty tai valmisteilla oleva teko esimerkiksi käytettävien tiedonhankintamenetelmien lainmukaisuuden ja osallisten henkilöiden oikeusturvan varmistamiseksi.

RL 34a luku, 6 §:

”Rikoksenteijällä on terroristinen tarkoitus, jos hänen tarkoituksenaan on 1) aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa; 2) pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai jättämään tekemättä jotakin; 3) oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille; tai 4) aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille.”

1) Vakava pelko väestön keskuudessa

Lain 1§:ssä mainitun rikoksen tekijällä on tarkoituksenaan aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa. Lain perusteluissa todetaan, että pelko olisi yleisesti väestön keskuudessa syntyvää perusteltua vakavaa pelkoa siitä, että yksityiset edut, kuten henki, terveys, vapaus, ruumiillinen koskemattomuus, omaisuus tai kotirauha, tai yhteisön edut, kuten valtion valtiosääntö tai ympäristö, ovat vaarassa. Pelon yleisyys väestön keskuudessa harkitaisiin tapauskohtaisesti. Pienenkin väestön osan keskuudessa vallitseva vakava pelko saattaisi täyttää kriteerit, jos kysymyksessä olisi esimerkiksi etninen vähemmistö.

2) Valtion hallituksen, viranomaisen tai kansainvälisen järjestön oikeudeton pakottaminen

Lain 1§:ssä mainitun rikoksen tekijän tarkoituksena on valtion hallituksen, viranomaisen tai kansainvälisen järjestön oikeudeton pakottaminen. Myös muu valtio kuin Suomi tulee kysymykseen kohdan kirjoitustavasta johtuen. Puitepäätöksestä

poiketen pykälässä käytetään ilmausta ”oikeudeton pakottaminen”. Puitepäätöksessä käytetty ilmaisu on ”aiheeton”, joka asiallisesti tarkoittanee samaa. Oikeutettua pakottamista voisi olla esimerkiksi YK:ssa tai muuten kansainvälisen järjestelmän toimenpitein hyväksyty taloudellinen tai muu pakote. Sotilaalliset toimet sinänsä eivät kuulu kyseisen lainkohdan soveltamisalaan, koska jo puitepäätöksen johdannossa todetaan, että päätöksellä ei säädelä valtion asevoimien toimia aseellisten selkkausten aikana tai niiden suorittaessa virallisia tehtäviään.

3) Oikeudeton valtiosäännön kumoaminen tai muuttaminen, valtion oikeusjärjestyksen vakava horjuttaminen, erityisen suuri vahinko valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille

Lain 1§:ssä mainitun rikoksen tekijällä on tarkoituksenaan kumota tai muuttaa jonkin valtion valtiosääntö, horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä tai aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille. Valtiosäännöllä tarkoitetaan hallituksen esityksen perusteluissa lakeja, jotka sääntelevät ainakin ylimpien valtioelinten toimivaltasuhteita, valintaa ja päätöksentekomenettelyä. Hallituksen esityksen mukaan valtiosääntöön kuuluvissa laeissa voidaan säätää myös esimerkiksi kansalaisten perusoikeuksista ja muustakin oikeusasemasta suhteessa valtioon. Näin ollen pykälän kolmannella kohdalla suojattaisiin suoraan valtiota sekä epäsuorasti myös sen kansalaisia ja heidän oikeuksiaan. Valtiosäännön muuttamisella tarkoitetaan sen osien muuttamista ilman, että koko valtiosääntö kumoutuu. Kumoamisen ja muuttamisen tulee olla oikeudetonta, jolla rajataan tavanomainen poliittinen toiminta määritelmän ulkopuolelle. Valtion oikeusjärjestyksen keskeisen osan muodostavat oikeusnormit jotka ohjaavat valtion jäsenien käyttäytymistä. Kohdan sanamuoto on harkitusti kirjoitettu siten, että siinä on yhtymäkohtia rikoslain valtiopetosta koskevaan rangaistussääntöön.

Koska lainkohdassa tarkoitettu valtio voi olla muukin kuin Suomi, käsillä oleva kohta saattaa aiheuttaa pohdintaa sellaisen toiminnan osalta, jonka kohteena on diktatorisesti tai muuten epädemokraattisesti hallittu valtio. Arvioinnin pohjaksi on tällöin otettava puitepäätöksessä mainitut yleismaailmalliset arvot kuten ihmisarvo, vapaus, tasa-

arvo ja yhteisvastuullisuus sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittaminen. Puitepäätöksen mukaan Euroopan unioni perustuu näihin arvoihin. Terrorismia pidetään unionin piirissä yhtenä näiden periaatteiden vakavimmista loukkauksista. Tulkittaessa oikeusvaltiolliseen ja demokraattiseen yhteiskuntajärjestykseen pyrkivien liikkeiden toimia totalitaarisissa tai epädemokraattisissa yhteiskunnissa ei liikkeiden toimia pidetä unionin valtioissa terroristisina. Eri asia kokonaan on, miten eri liikkeiden väkivaltaisista toimista tulisi arvioida kansallisten rikoslain pykälien ja esimerkiksi universaalirikoksia koskevien säännösten perusteella.

Terroristisen tarkoituksen toteutumista arvioitaessa terroriteosta valtionaloudelle koitua vahinko lienee tulkittava huomattavaksi. Lain perusteluissa mainitaan esimerkkinä toiminta, jonka seurauksena valtion verotulot romahtavat. Yhteiskunnalliset perusrakenteet rinnastuvat asiayhteyden perusteella tärkeytensä puolesta valtiosääntöön, oikeusjärjestykseen tai valtionalouteen. Tällaisia voisivat olla ainakin sosiaaliturva-, terveydenhuolto- ja koulutusjärjestelmät. Hallituksen esityksen perusteluissa esitetään lisäksi, että valtioissa, joissa uskonnolla on tärkeä merkitys, myös kirkko tai vastaava laitos voisi olla sellainen yhteiskunnallinen perusrakenne, jota tässä kohdassa suojataan. Vahingon erityinen suuruus arvioidaan joko laajuutensa, pitkäaikaisuutensa tai molempien yhteisvaikutuksen perusteella.

4) Erityisen suuri vahinko kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille

Kansainvälisellä järjestöllä tarkoitetaan perusteluissa hallituksenvälisiä tai merkityksensä ja kansainvälisesti tunnustetun asemansa perusteella siihen rinnastettavia järjestöjä. Hallituksenvälisiä olisivat esimerkiksi YK ja sen erityisjärjestöt, Euroopan neuvosto, OECD ja NATO. EU rinnastunee edellisiin. Muita kuin hallituksenvälisiä tässä rinnastuvia olisivat esimerkiksi Punainen Risti ja Punainen Puolikuu. Taloudelliset perusrakenteet ovat järjestön toiminnan kannalta keskeisiä ja järjestön kannalta valtion kansantalouteen merkitykseltään rinnastettavia taloudellisia rakenteita.

Terroristiryhmä

34a-luvussa kriminalisoidaan myös terroristiryhmän johtaminen ja sellaisen toiminnan edistämi-

nen. Terroristiryhmän määrittelyn esittely lyhyesti lienee tässä paikallaan, koska yhtenä ryhmän olemassaolon edellytyksenä mainitaan toimiminen juuri edellä mainittujen terrorismirikosten tekemiseksi ja yhteys edellä esitettyyn terroristiseen tar-koitukseen on näin ollen pakollinen.

RL 34a-luku, 6 § 2 mom.:

”...Terroristiryhmällä tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen 1 §:ssä tarkoitettuja rikoksia.”

Määritelmä koostuu 1) henkilömäärää, 2) pysyvyyttä, 3) rakennetta, 4) yhteistuumaisuutta sekä 5) tavoitetta koskevista osista. Ollakseen puitepäätöksen tarkoittama ryhmä, siinä on lain perusteluiden mukaan oltava vähintään kolme henkilöä (kohta 1). Ryhmän pysyvyys on harkittava tapauskohtaisesti. Perusteluissa todetaan, että viikoissa mitattu kesto ei täytä määritelmän tunnusmerkkejä, mutta jo vuoden kesto olisi selvää pysyvyyttä (kohta 2).

Rakenteen jäsenyys osoittaa järjestäytyneisyyden astetta ja liittyy pysyvyyteenkin sikäli, että ryhmä ei ole muodostunut sattumalta rikoksen välitöntä tekemistä varten. Jäsenillä ei välttämättä ole muodollisesti määriteltyjä tehtäviä, ryhmän kokoonpano ei välttämättä pysy samana eikä yhteenliittymän rakenne välttämättä ole pitkälle kehittynyt. Järjestäytyneisyyden aste olisi täten vähäisempi kuin ”järjestäytyneen” ryhmän. Käskyvaltasuhteiden puuttuessa ryhmää voitaisiin pitää rakenteeltaan jäsenyneeksi. Määritelmä vastaa hyvin terroristiryhmien kehityskaaren nykävaihetta, jossa toimintaryhmä useimmiten on jakautunut soluihin, joilla ei välttämättä ole yhteyttä toisiinsa tai joiden väliset ja sisäiset johtosuhteet ovat häilyviä tai puuttuvat kokonaan (kohta 3). Edelleen ryhmän eli sen jäsenten on toimittava yhteistuumin. Yhteistuumaisuus tarkoittaa muun muassa tietoisuutta omien ja toisten toimien sisällöstä ja vaikutuksista ryhmän yhteiseen tavoitteeseen (kohta 4). Ryhmän on vielä toimittava tehdäkseen 1 §:ssä tarkoitettuja terrorismirikoksia (kohta 5).

Lopuksi

Edellä esitetty perustuu lainopilliseen näkökulmaan. Rikoslain 34a-pykälää koskevissa hallituksen esityksen perusteluissa on yksityiskohtaisesti

tarkasteltuna useita kohtia, joita voi ja tuleekin tarkastella myös muista tieteen näkökulmista. Terrorismin juridisen määrittelyn käyttäjäkunta painottuneen oikeus- ja turvallisuusviranomaisiin, joten määrittelyn lähtökohdat asettuvat edellä esitetyllä tavalla. Yhteiskunnan ja politiikan tutkimussuun-

taukset asettavat terrorismin määrittelyn lähtökohdat eri tavoin, joten niiden piirissä syntyvät määrittelytkin ovat erilaisia. Yleispätevien totuuksien löytämisessä terrorismin ilmiöstä lienee edelleen haastetta koko toimijoiden kentälle.

LÄHTEET

- HE 188 – 2002. Hallituksen esitys Eduskunnalle terroris-
mia koskeviksi rikoslain ja pakkokeinolain säännöksiksi.
Laki poliisin hallinnosta 110/14.2.1992.
- Neuvoston puitepäätös terrorismin torjumisesta. 2002. Euroopan yhteisöjen virallinen lehti, L 164, 22.6.2002.
- Sisäasiainministeriön määräys SM-2003-00288/Tu-411. Suojelupoliisin tehtävät rikostorjunnassa.
- Suomen Laki. Rikosoikeus 2003. Jyväskylä. Talentum Media Oy.
- Veness, David. 2000. Low Intensity and High Impact Conflict. Teoksessa Taylor, Max ja Horgan, John (toim.), *The future of terrorism*. Lontoo: Frank Cass Publishers.
- Wardlaw, Grant. 1982. *Political Terrorism. Theory, tactics and counter-measures*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wilkinson, Paul. 1986. Fighting the Hydra. Teoksessa O'Sullivan, Noel (toim.), *Terrorism, Ideology & Revolution. The Origins of Modern Political Violence*. Brighton: Wheatsheaf Books Ltd.
- Wilkinson, Paul. 2001. *Terrorism versus democracy. The liberal state response*. Lontoo: Frank Cass Publishers.